

Gönderim Tarihi: 25.01.2024

Kabul Tarihi: 31.07.2024

YEREL KALKINMADA İSTİHDAMIN ÖNEMİ: BİLGİ VE İLETİŞİM SEKTÖRÜNE İKTİSADİ BİR PERSPEKTİF¹

The Importance of Employment in Local Development: An Economic Perspective on the Information and Communication Sector

Ömer Faruk ASLAN

Öğr. Gör. Dr., Atatürk Üniversitesi

İspir H.P. MYO,

ofaruk.aslan@atauni.edu.tr

ORCID ID: 0000-0001-7415-6049

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Toplumdaki bireylerin hayatının her aşamasında refah seviyesinin artırılması hedefine sahip yerel kalkınma devletlerin ilgilendiği konuların başında yer almaktadır. Gelişmişlik seviyeleri ne olursa olsun ülkeler kalkınma politikaları izlemektedir. Yerel kalkınmanın temel amaçlarından biri de yerel motifleri de göz önünde bulundurarak istihdam olanaklarının artırılmasıdır. Firmaların en kaliteli malı daha ucuza üretme anlayışı bilgi ve iletişim sektörünün önemini bir kat daha artırmaktadır. Çalışmada bilgi ve iletişim sektörünün ülkemizdeki görünümünü iktisadi yönden ele almak için çeşitli değişkenlere ilişkin istatistik veriler kullanılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde yıl bazında sektörel büyümenin yaşandığını, ancak yeterli seviyede olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi, İletişim, Yerel Kalkınma, İstihdam, Gelişmişlik Seviyesi.

Abstract

Local development, which aims to increase the level of welfare of individuals in society at every stage of their lives, is one of the main issues that states are interested in. Regardless of their level of development, countries follow development policies. One of the main aims of local development is to increase employment opportunities, taking into account local motifs. The understanding of companies to produce the highest quality goods at a cheaper price increases the importance of the information and communication sector even more. In the study, statistical data on various variables were used to address the economic outlook of the information and communication sector in our country. As a result of the findings, it is concluded that there is sectoral growth on an annual basis, but it is not at a sufficient level.

Keywords: Information, Communication, Local Development, Employment, Development Level.

1. GİRİŞ

Ülkelerin tarihsel olarak en büyük sorunlarının başında üretim faktörlerinin optimal seviyede üretime yönlendirilememesi gelmektedir. Bu alanda birçok politika uygulanmış olsa da hiçbiri toplumda yüzde yüz başarı

¹ Bu makale 23-25 Mayıs 2024 tarihlerinde Cumhuriyet Üniversitesi tarafından düzenlenen Uluslararası Ekonomi Finans ve İşletme Kongresi'nde sunulan özet bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

sağlanamamıştır. Ayrıca her devlette aynı oranda etki eden ortak bir görüş oluşturulamamıştır. Bu konuda herhangi bir tedbirin tek başına alınması da yeterli olmamaktadır. Bundan dolayı bu alanda birçok çalışma ve yöntem uygulanmıştır.

Kalkınma kavramı büyümeden farklı olarak hayatımızın her alanını kapsamaktadır. Özellikle toplumların ekonomik, sosyal ve çevresel alanların tamamında refah seviyesinin artırılması kalkınmanın temel sorunsalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca toplumdaki bireylerin tamamının aynı imkânlardan yararlanması da hedeflenmektedir. Bu da kalkınmanın birçok açılardan incelenmesine neden olmaktadır.

Globalleşen dünyada tüketicinin amacının en kaliteli ürünü en ucuza satın alma hedefinde olduğunu görmekteyiz. Bu da firmaları Ar-Ge yatırımlarına yöneltmektedir. Gerekli ölçüde Ar-Ge yatırımını yapamayan küçük firmalar ise Çok Uluslu Şirketler (ÇUŞ)'le rekabet edemeyerek piyasada faaliyet göstermemelerine neden olmaktadır. Ayrıca, her alanda farklı yerlerin ve firmaların uzmanlaştığı bir piyasa sistemi hâkim olmaya başlamaktadır.

Yerel kalkınma politikalarının uygulanacağı alanlarda fiziki ve beşeri kaynakların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Üretim için gerekli olan nitelikli elemanların faaliyet yapan yerde bulunması kurulacak olan yeni firmaya ucuz işgücü temin edebilmesi açısından rekabet avantajı sağlamaktadır. Zira nitelik elemanının hem eğitim giderlerine katlanılmaması hem de eğitim için gerekli olan süre olmaksızın üretime başlanması malı daha hızlı ve ucuza mal etmesine neden olacaktır.

Üretim alanında yaşanan bu gelişmeler bilgi ve iletişim sektörünün geçmişe nazaran daha fazla önemli hale gelmesine neden olmuştur. Çalışmada ülkemizin bilgi ve iletişim sektöründe gelmiş olduğu seviyeyi tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda TÜİK'ten elde edilen 2009-2023 yılları arasında bu alandaki girişimci sayısı, çalışan sayısı ve hizmet ciro endekslerine ilişkin ikincil veri kaynakları ele alınmıştır. Çalışma bu yönlü nicel bir çalışma özelliğini taşımaktadır. Yıl bazında yaşanan artış ve azalışlar göz önünde bulundurularak nedenleri ve yapılacak tedbirler hakkında bilgi verilecektir.

2. YEREL KALKINMA VE İSTİHDAM KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Kalkınma bir ulusun ideal bir düzeyde her alanda pozitif yönden değişmesi ve gelişmesi olarak ifade edilmektedir (Tüylüoğlu ve Çeştepe, 2004: 29). Her ülke ve topluluğun kalkınmaya bakış açılarına göre farklı

tanımlamalar yapılmaktadır. Bu da kavramın literatürel açıdan ortak bir tanımlama yapılamamasına neden olmaktadır. Bu yüzden kavram her geçen gün farklı şekillerde yorumlanmasını ve dinamik bir yapıda olmasını sağlamaktadır (Gant, 2006: 260).

Ülkelerin bölgeler arasında ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarda gelişmişlik farklılıklarının olması hükümetlerin bu farklılıkların giderilmesine yönelik politikalar geliştirmesine ve uygulamasına neden olmaktadır. Hükümetler politika uygulayacağı kesim ve alanın özelliklerini de dikkate alarak yerel aktörlerin de sürece dâhil olmasını sağlayarak politikanın etkin ve verimli biçimde uygulanmasına katkı vermektedir.

Yerel kalkınma yöredeki özel ve kamu sektörlerinin istihdamın artırılmasına yönelik yapmış oldukları politikalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Uzmanlaşmanın popülerliğinin arttığı bugünlerde, hükümetler tarafından yerel kalkınma politikaları belirlenirken yörenin fiziki ve beşerî kaynaklarını eskiye nazaran bir kat daha önem verilmektedir. Bu da yörede istihdam olanaklarının artmasını ve iktisadi olarak kalkınmasını sağlayacaktır (Karataş ve Çetinkaya, 2010: 31).

3. YÖNTEM

Çalışmanın temel amacı doğrultusundan TÜİK''ten elde edilen ikincil veri kaynakları (nicel veriler) derlenerek oluşturulmaktadır. Son yıllarda ele alınan sektör olan bilgi ve iletişime ilişkin istatistiki veriler elde edilmiştir.

Yıllar bazında artış veya azalışlara bakılarak nedenleri hakkında yorumlama yapılmıştır. Bil ve iletişim alanının ideal düzeye getirilebilmesi için alınacak tedbirler hakkında bilgi verilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde ele alınan konu hakkında yapılmış yerli ve yabancı kaynaklar derlenmiştir. Çalışmanın literatür olan katkısı hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında ise TÜİK'ten elde edilen istatistiki veriler ışığında yorumlama yapılarak çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

5. LİTERATÜR TARAMASI

Çalışma kapsamında ele alınan yerli ve yabancı kaynaklar taranmıştır. Elde edilen kaynaklar yazarın soyadı, yayımlanma tarihi, çalışmanın amacı, kullanılan yöntem ve sonuç olmak üzere beş kategoride özetlenerek aşağıda Tablo 1 de gösterilmektedir. Bu bölümde konuyla alakalı çalışmalar genel olarak özetlenerek çalışmanın literatüre olan katkısı hakkında bilgi verilecektir.

Tablo 1. Literatür Taraması

Yazarın Soyadı	Yayımlanma Tarihi	Çalışmanın Amacı	Kullanılan Yöntem	Çalışmanın Sonucu
Sayın	2006	Girişimciliği Destekleme Merkezleri'nin yerel ekonomik kalkınmadaki yeri ve önemini belirlemek hedeflenmektedir.	Nitel Çalışma	Girişimciliği Desteleme Merkezleri'nin yerel kalkınmada önemli olduğunu belirtmektedir. Özellikle bu alandaki projelerin yaygınlaştırılmasıyla bölgeler arasında yaşanan gelişmişlik farklılıkların giderilmesi hızlı biçimde sağlanacağı ileri sürülmektedir.
Çarkçı	2007	Ülkemizdeki KOBİ'lerin genel görünümü verilerek yerel kalkınmaya olan etkilerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.	İstatistiki Veriler	Çalışmada yerel kalkınmada KOBİ'lerin önemi ortaya konulmuştur. Özellikle inovasyon, mekânsal odaklanmada, ulusal rekabette, orta kesimin korunmasında, mesleki eğitimlerde, sermayenin yabancılaştırmasını engellenmesinde ve sermayenin alt tabana yayılmasında olumlu etkilerin olduğu ortaya konulmaktadır.
Tutar/Demiral	2007	Bölgesel kalkınmada kalkınma ajanslarının önemini belirlenmesi amaçlanmıştır.	Nitel Araştırma	Ülkelerin bölgeler arasında gelişmişlik farklılıkların giderilmesinde Bölgesel Kalkınma Ajanslarının önemli olduğu iddia edilmiştir.
Özbek	2008	KOBİ'lerin uluslararası rekabet seviyelerinin artırılması ve buna bağlı istihdam olanaklarının genişletilmesinde önemli işleve sahip olduğunun tespit edilmesi amaçlanmaktadır.	İstatistiki Veriler	Çalışmada KOBİ'lerin istihdamın korunmasında önemli işleve sahip olduğu belirtilerek ülkemizdeki KOBİ'leri girişimcilik ve inovasyon alanlarında geliştirilmesi gerektiğini iddia edilmektedir.
Tunçsiper/Ö. Yılmaz	2009	Turizmin yerel kalkınmada etkisinin tespit edilmesidir.	Nitel Çalışma	Turizmin yerel kalkınmada önemli ölçüde etkili olabilmesi için yerel motiflerin dikkate alınmalı. Buna ilişkin kamusal teşvikler yapılmalıdır.
Yıldız	2010	Meslek yüksekokulların bulunduğu yörenin kalkınmasını olumlu yönde etkilediğinin	Anket Yöntemi	Yüksekökol öğrencilerinin gıda, barınma, ulaşım, okul kantini ve kırtasiye gibi sektörlerden yapmış oldukları harcamalarla yerel kalkınmayı pozitif yönde

		tespit edilmesidir.		etkilediği belirlenmektedir.
Kadanalı/Yazgan	2012	Kırsal turizmin gelişmesinde ekonomik, sosyal-kültürel ve çevresel etkilerin fonksiyonları irdelenmektedir.	Nitel Çalışma	Yöre halkının özellikleri de göz önünde bulundurularak kırsal turizmine ilişkin kalkınma politikalarının yapılması, yerel kalkınmayı olumlu etkileyeceği belirtilmiştir.
Topkaya	2015	Yerel kalkınmada istihdamın rolü ve önemi hakkında bilgi verilmesi ve kayıtdışı istihdamın ekonomiye vermiş olduğu zararları tespit edilmesi amaçlanmaktadır	İstatistiki veriler	Emek piyasasındaki kayıt dışı çalışanların olması yerel kalkınmayı olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Özellikle çalışanların ideal koşullarda işlerini icra etmesi kayıt dışılığı azaltacağı iddia edilmiştir.
Keskin	2015	Yerel kalkınmanın sağlanmasında turizm sektörünün önemli işleve sahip olduğu ve bu kapsamda turizmin gelişmesinde yerel idarelere düşen görevlerin irdelenmesi amaçlanmaktadır.	İstatistiki Veriler	Ülkemizin 100 yıllık hedeflerinden biri olan ilk on Dünya Ekonomisi içerisinde olması için turizme önem vermesi gerektiği iddia edilmiştir.
Mesci/Dönmez	2016	Çalışmada turizmin yerel ekonomik kalkınmaya ve yerel halka olan katkısının tespit edilmesi amaçlanmıştır.	Karma Araştırma Yöntemi	Elde edilen bulgular neticesinde yerel halkın turizm konusunda yeterli seviyede bilinçli olmadığı, turizm sektöründe çalışacak niteliğe sahip işçilerin dışarıdan temin edildiği ve Mudurnu'nun turizm alanında uzmanlaşması gerektiği savunulmaktadır.
Kılıçoğlu	2018	Bartın ili özelinde turizmin yerel kalkınmada etkisini ortaya koymak ve ilin bu alandaki başarılı olma olasılığını irdelemek amaçlanmaktadır.	Anket Yöntemi	Bartın ilinin turizm açısından önemli zenginliklere sahip olmasına rağmen yeterli düzeyde yatırımların olmadığı tespit edilmiştir. Bu alanda yapılacak kalkınma politikaların bölgeye olumlu etkisi olacağı belirtilmiştir.
Polat	2019	Çalışmada hastanelerin buldukları yöreye çeşitli faktörler açısından olumlu etkilediğinin tespit edilmesi	Nitel Çalışma	Çalışmada sağlık hizmetini etkin ve verimli veren hastanelerin bulunduğu yere olumlu olarak etkilediği ortaya konulmuştur. Hastane hizmetinde yararlanmak isteyenlerin bölgeye gelmesi barınma, gıda vb. alanlarda

		amaçlanmıştır.		faaliyet yapan bölge firmalarının ticari hacimlerinin artmasına neden olmaktadır.
Akay	2023	Ülkemizin önemli bir vizyonu haline gelmiş gençlere yönelik politikaların hangi alanlara odaklandığının belirlenmesidir.	Nitel Çalışma	Kalkınma politikalarında gençlere yönelik sürekli olarak hedeflerin olduğunu, politikaların başarılı olabilmesi için gençlerin sürece katılımlarının sağlanmasını savunulmaktadır.
Doğan	2023	Kamu İktisadi Teşebbüslerin (KİT) yerel kalkınmada etkilerinin belirlenmesidir.	Nitel Çalışma	Ülkemizdeki KİT'ler incelendiğinde bölgeler arasında gelişmişlik farklılıklarının giderilmesinde, piyasa koşullarının altında mal ve hizmetin sunulmasında, istikrarlı bir ekonomik yapının tesis edilmesinde ve sosyal adaletin sağlanmasında önemli işleve sahip olduğu iddia edilmektedir.

Genel olarak çalışmalar özetlendiğinde yerel kalkınmada birçok değişkenlerin etkileri incelenmektedir. Bu kapsamda elde edilen bulgular yerel kalkınma politikalarının istihdamı olumlu olarak etkilediği görülmektedir.

Yerli ve yabancı kaynaklar genel olarak konuyu birincil veri (anket yöntemi) ve ikincil veri (istatistiki analiz) kaynaklarıyla incelemiştir. İdeal bir emek yapılanmasında nelere dikkat edilirse daha verimli üretim sağlanır sorularına cevaplar aranmıştır. Özellikle ele alınan sektörlerdeki yerinde tedbirlerin alınması bunlara bağlı yan sektörlerin de gelişmesine ve yöredeki istihdamın iki kat oranda artmasına neden olacağı ortaya konulmuştur.

Çalışmada özellikle literatürde yeterince irdelenmemiş bilgi ve iletişim sektörü özelinde istihdamın yerel kalkınmaya olan etkisi belirlenmesi bu alanda yeterince çalışılmamış sektör açısından önemli bir boşluğu gidereceği düşünülmektedir. Araştırmanın literatüre önemli katkılar vereceği ön görülmektedir.

6. ÇALIŞMA KAPSAMINDA ELE ALINAN İSTATİSTİKİ VERİLER

Çalışmada ilk olarak 2009-2022 yılları arasındaki bilgi ve iletişim alanındaki girişimci sayıları ele alınmaktadır. Ele alınan veriler bir önceki yıla göre artış/azalışların yüzdeleri Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. 2009-2022 Yıllarındaki Bilgi ve İletişim Alanındaki Girişimci Sayısı

Yıllar	Bilgi ve İletişim Alanındaki Girişimci Sayısı	Artış/Azalış (%)
2009	21.614	-----
2010	22.963	+6
2011	26.570	+15
2012	32.034	+20
2013	34.594	+8
2014	35.850	+4
2015	36.674	+2
2016	36.687	+0,3
2017	37.601	+2
2018	38.379	+2
2019	40.115	+4
2020	42.766	+6
2021	48.783	+14
2022	55.211	+13

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre girişim sayısı (2009-2022), <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 2'ye göre 2009 yılında bilgi ve iletişim sektöründeki girişimci sayısı 21.614 iken 2022' ye gelindiğinde bu sayı 1,55 kat artarak 55.211'e ulaşmaktadır. Bilgi ve iletişim alanındaki girişimci sayılarının bir önceki yıla göre artış veya azalışlar incelendiğinde en fazla artışın % 20 ile 2012 yılında gerçekleşirken en az artışın ise % 0,3 ile 2016'da yaşanmıştır. Genel olarak girişimci sayıları her yıl sürekli artış yaşanmıştır. Tablo 3' te ise 2009-2022 yıllarındaki ülke geneline ilişkin toplam girişimci sayıları ele alınmaktadır.

Tablo 3. 2009-2022 Yıllarındaki Ülke Geneline İlişkin Toplam Girişimci Sayısı

Yıllar	Ülke Geneline İlişkin Toplam Girişimci Sayısı	Artış/Azalış (%)
2009	2.631.085	-----
2010	2.678.787	+2
2011	2.737.278	+2
2012	2.800.060	+2
2013	2.847.725	+1
2014	2.888.180	+2
2015	2.941.233	+1
2016	2.981.381	+4
2017	3.100.412	+2
2018	3.160.371	+2
2019	3.228.421	+2
2020	3.304.088	+8
2021	3.578.931	+6
2022	3.784.464	+2

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre girişim sayısı (2009-2022),

<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1>
(Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 3'e göre ülke genelinde 2009 yılında toplam girişimci sayısı 2.631.085 iken 2022'ye gelindiğinde % 44 artarak 3.784.464'e ulaşmaktadır. Bir önceki yıla göre ise en fazla artış % 8 ile 2020'de yaşanırken en az artış ise % 1 ile 2013 ve 2015 yıllarında gerçekleşmektedir. Tablo 4' te bilgi ve iletişim sektörünün girişimci sayısının ülke genelindeki payı verilmektedir.

Tablo 4. 2009-2022 Yıllarındaki Bilgi ve İletişim Sektöründeki Girişimci Sayısının Ülke Genelindeki Payı

Yıllar	Bilgi ve İletişim Sektörüne İlişkin Girişimci Sayısı (A)	Ülke Geneline İlişkin Toplam Girişimci Sayısı (B)	Ülke Genelindeki Bilgi ve İletişimin Payı (A/B)
2009	21.614	2.631.085	%0,8
2010	22.963	2.678.787	%0,8
2011	26.570	2.737.278	%1
2012	32.034	2.800.060	%1
2013	34.594	2.847.725	%1
2014	35.850	2.888.180	%1
2015	36.674	2.941.233	%1
2016	36.687	2.981.381	%1
2017	37.601	3.100.412	%1
2018	38.379	3.160.371	%1
2019	40.115	3.228.421	%1
2020	42.766	3.304.088	%1
2021	48.783	3.578.931	%1
2022	55.211	3.784.464	%1

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre girişim sayısı (2009-2022), <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1>
(Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 4'e göre 2009-2022 yılları arasında bilgi ve iletişim sektöründeki girişimci sayısı ülke genelindeki yerinin % 1 olduğu görülmektedir. Ülke genelindeki pay sürekli olarak korunmaktadır. Ancak bilgi ve iletişimin öneminin çokça arttığı bugünlerde payının yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir. Tablo 5'te ise 2009-2022 yıllarındaki bilgi ve iletişim alanının ülke ekonomisine olan katkısı ele alınmaktadır.

Tablo 5. 2009-2022 Yıllarındaki Bilgi ve İletişim Alanının Ülke Ekonomisine Olan Katkısı

Yıllar	Bilgi ve İletişim Alanının Ülke Ekonomisine Olan Katkısı (TL)	Artış/Azalış (%)
2009	41.648.280.622	-----
2010	44.629.717.233	+7

2011	51.243.261.378	+15
2012	57.708.000.709	+12
2013	64.258.652.111	+11
2014	70.410.798.897	+10
2015	79.066.156.797	+12
2016	90.582.872.943	+14
2017	106.537.973.767	+18
2018	125.310.730.782	+18
2019	144.509.246.972	+15
2020	177.969.762.313	+23
2021	254.035.414.405	+43
2022	433.770.755.406	+70

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre üretim değeri, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 5'e göre 2009 yılında bilgi ve iletişim sektörünün üretim değeri 41.648.280.622 TL iken 2022'ye gelindiğinde 9,4 kat artarak 433.770.755.406 TL olmuştur. Bir önceki yıllara göre artma veya azalma eğilimlerine bakıldığında en fazla artışın % 70 ile 2022'de yaşanırken en az artış ise % 7 ile 2010'da gerçekleşmiştir. Tablo 6'da 2009-2022 yıllarındaki ülke genelinde tüm sektörlerin üretim değerleri gösterilmektedir.

Tablo 6. 2009-2022 Yıllarındaki Tüm Sektörlerin Toplam Üretim Değerleri

Yıllar	Tüm Sektörlerin Toplam Üretim Değerleri (TL)	Artış/Azalış (%)
2009	1.041.857.940.619	-----
2010	1.230.473.642.039	+%18
2011	1.570.710.776.397	+%28
2012	1.765.683.792.203	+%12
2013	2.047.455.925.747	+%16
2014	2.350.839.632.364	+%15
2015	2.664.690.071.473	+%13
2016	2.958.354.976.905	+%11
2017	3.716.967.668.978	+%25
2018	4.727.811.479.414	+%27
2019	5.305.543.653.183	+%12
2020	6.030.495.522.238	+%14
2021	9.845.022.375.709	+%63
2022	21.982.056.999.574	+1,23

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre üretim değeri, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 6'ya göre 2009 yılında 1.041.857.940.619 TL iken 2022'ye gelindiğinde 20,1 kat artarak 21.982.056.999.574 TL olmuştur. Bir önceki yıllara göre artış veya azalışlar incelendiğinde en fazla artışın 1,23 kat ile

2022’de yaşanırken en az artış ise 11 ile 2016’da gerçekleşmektedir. Tablo 7’de bilgi ve iletişim sektörüne ait üretim değerinin ülke içindeki pay ele alınmaktadır.

Tablo 7. 2009-2022 Yıllarındaki Bilgi ve İletişim Teknolojisinin Ülke Genelindeki Payı

Yıllar	Bilgi ve İletişim Sektörünün Üretim Değerleri (A)	Tüm Sektörlerin Toplam Üretim Değerleri (B)	Bilgi ve İletişim Sektörünün Ülke Genelindeki Payı (A/B)
2009	41.648.280.622	1.041.857.940.619	%4
2010	44.629.717.233	1.230.473.642.039	%3
2011	51.243.261.378	1.570.710.776.397	%3
2012	57.708.000.709	1.765.683.792.203	%3
2013	64.258.652.111	2.047.455.925.747	%3
2014	70.410.798.897	2.350.839.632.364	%3
2015	79.066.156.797	2.664.690.071.473	%3
2016	90.582.872.943	2.958.354.976.905	%3
2017	106.537.973.767	3.716.967.668.978	%3
2018	125.310.730.782	4.727.811.479.414	%3
2019	144.509.246.972	5.305.543.653.183	%3
2020	177.969.762.313	6.030.495.522.238	%3
2021	254.035.414.405	9.845.022.375.709	%2
2022	433.770.755.406	21.982.056.999.574	%2

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre üretim değeri, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 7’ye göre bilgi ve iletişim sektörünün ülke ekonomisindeki payı ortalama % 3 olarak gerçekleşmektedir. Belçika’nın 2021’de payı 3.43, Çin Halk Cumhuriyeti’nin 2.43, Finlandiya’ nın 2.99, Fransa’nın 2,22, İsrail’in 5.56, Kore’nin 4.93, İsviçre’nin 3.42, ABD’nin 3.46, İngiltere’nin 2.91ve AB genelinde bu payın 2.31 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ülkemizde bu alanda yeterli seviyede üretimin olmadığı söylenebilir (The World Bank Data).

Tablo 8’de 2009-2022 yıllarındaki bilgi ve iletişim sektörüne ait çalışan sayıları verilmektedir.

Tablo 8. 2009-2022 Yıllarındaki Bilgi ve İletişim Sektöründeki Çalışan Sayıları

Yıllar	Bilgi ve İletişim Sektöründeki Çalışan Sayısı	Artış/Azalış (%)
2009	152.661	-----
2010	162.005	+6
2011	176.333	+9
2012	189.869	+8
2013	196.406	+3

2014	203.804	+4
2015	214.199	+5
2016	218.372	+2
2017	226.518	+4
2018	230.860	+2
2019	234.180	+1
2020	245.627	+5
2021	279.071	+14
2022	309.841	+11

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre çalışanlar sayısı, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 8'e göre 2009 yılında bilgi ve iletişim sektöründe çalışan sayısı 152.661 iken 2022'ye gelindiğinde yaklaşık 1 kat artarak 309.841'e ulaşmaktadır. Bir önceki yıla göre artış veya azalışlar incelendiğinde en fazla artışın % 14 ile 2021'de gerçekleşirken en az artış ise % 1 ile 2019'da yaşanmaktadır. Genel olarak sektördeki çalışan sayıları artmıştır.

Tablo 9'da 2009-2022 yıllarındaki ülke genelindeki toplam çalışan sayıları ele alınmaktadır.

Tablo 9. 2009-2022 Yıllarındaki Toplam İşçi Sayıları

Yıllar	Toplam Çalışan Sayısı	Artış/Azalış (%)
2009	10.106.588	-----
2010	10.929.200	+8
2011	12.078.434	+10
2012	13.141.443	+9
2013	13.889.265	+6
2014	14.615.295	+5
2015	15.222.587	+4
2016	15.401.642	+1
2017	16.013.635	+4
2018	16.156.378	+0,9
2019	15.656.571	-3
2020	15.952.817	+2
2021	17.493.674	+10
2022	18.646.162	+6

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre çalışanlar sayısı, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 9'a göre 2009'da toplam çalışan sayısı 10.106.588 iken 2022'ye gelindiğinde % 85 artarak 18.646.162'ye ulaşmaktadır. Bir önceki yıla göre artış veya azalışlar incelendiğinde en fazla artışın % 10 ile 2011 ve 2021 yılında yaşanırken en fazla azalış ise 2019'da -%3 ile olmaktadır. Tablo 10'da 2009-2022 yılları arasındaki bilgi ve iletişim sektöründeki

çalışan sayılarının toplam çalışanlar içindeki payı verilmektedir.

Tablo 10. 2009-2022 Yılları Arasındaki Toplam Çalışan Sayıları İçerisindeki Bilgi ve İletişim Sektörünün Payı

Yıllar	Bilgi ve İletişim Sektöründeki Çalışan Sayısı (A)	Toplam Çalışan Sayısı (B)	Bilgi ve İletişim Sektörünün Toplam Çalışanlar İçindeki Payı (A/B)
2009	152.661	10.106.588	%1
2010	162.005	10.929.200	%1
2011	176.333	12.078.434	%1
2012	189.869	13.141.443	%1
2013	196.406	13.889.265	%1
2014	203.804	14.615.295	%1
2015	214.199	15.222.587	%1
2016	218.372	15.401.642	%1
2017	226.518	16.013.635	%1
2018	230.860	16.156.378	%1
2019	234.180	15.656.571	%1
2020	245.627	15.952.817	%1
2021	279.071	17.493.674	%2
2022	309.841	18.646.162	%2

Kaynak: TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre çalışanlar sayısı, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 10'a göre bilgi ve iletişim sektöründeki çalışan sayılarının toplam çalışan sayılarındaki payı genel olarak %1'dir. Bu oran sadece 2021 ve 2022 yılında % 2'ye çıkmaktadır. Veriler değerlendirildiğinde bilgi ve iletişim alanındaki istihdamın yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir. Tablo 11'de bilgi ve iletişim sektörüne ilişkin hizmet ciro endeksi ele alınmaktadır.

Tablo 11. 2009-2023(11 aylık) Yıllarındaki Bilgi ve İletişim Sektörüne İlişkin Hizmet Ciro Endeksi (2015=100)

Yıllar	Bilgi ve İletişim Sektörüne İlişkin Hizmet Ciro Endeksi	Artış/Azalış (%)
2009	49,5	-----
2010	54,1	+9
2011	62,9	+16
2012	70,8	+12
2013	79,3	+12
2014	86,5	+9
2015	100	+15
2016	112,9	+13
2017	134,1	+19
2018	157,3	-17
2019	179,3	+14

2020	217	+21
2021	300	+38
2022	524,3	+75
2023	863,2	+65

Kaynak: TÜİK, Hizmet Ciro Endeksi (2015=100), 2009-2023, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (Erişim Tarihi: 14.01.2024).

Tablo 11'e göre bilgi ve iletişim sektörünün hizmet ciro endeksi 2009'da 49,5 iken 2023 yılına gelindiğinde 16,4 kat artarak 863,2 olmaktadır. Bir önceki yıla göre en fazla artış %75 ile 2022 yılında yaşanırken en az artış ise %9 ile 2010 ve 2014'de gerçekleşmektedir.

7. SONUÇ

Hayatımızın her alanını ele alan kalkınmanın toplumların hedeflerindeki yeri yadsınamaz biçimde önemini korumaktadır. Toplum ilerledikçe bir üst seviyedeki yerel kalkınma hedeflerinin olması toplumların her seviyesinde ilgilendiği konuların başında olmasına neden olmaktadır.

Toplumun devlete görev olarak attıkları fiiller her geçen gün artmaktadır. Zira 1776 yılında Adam Smith'in çıkarmış olduğu "The National of Wealth" adlı eserinde devlete güvenlik, adalet ve diplomasi olmak üzere üç alanda görev verilirken günümüz koşullarında bu görevler birçok alanda da verilmektedir.

Toplumlar gelişme gösterdikçe aktörlerin bilinçlilik seviyeleri de artmaktadır. Özellikle firmaların üretimlerini şekillendiren tüketicilerin de istediği ürünlerin değişmesine neden olmaktadır. Günümüz koşullarında tüketici daha kaliteli malı daha ucuza alma hedefindedir. Bu da firmaların üretim teknolojisinde yaşanan gelişmeleri yakından takip etmek zorunda bırakmaktadır. Ulusal düzeyde faaliyet gösteren küçük firmalar, yeterli kazanç elde edemedikleri için rekabet edememekte ve zarar etmektedir. Böyle bir piyasa sistemi, hükümetin firmaların zarar etmelerini engellemeye yönelik tedbirler alma görevini üstlenmesini gerektirecektir. Hükümetler her bir yörenin kendi motiflerine yönelik kalkınma hamleleri yapacaktır.

Firmaların üretim alanında yaşanan gelişmeleri yakından takip etmeleri ve uygulamaları açısından bilgi ve iletişim kanallarının aktif ve etkin biçimde işlemesi gerekmektedir. Ayrıca tüketicilerin rasyonel hareket etmelerinde de önemli rol almaktadır. Zira iletişim kanallarının aktif olması tüketicilerin daha kaliteli malları daha ucuza almalarını sağlayacaktır.

Makalede bilgi ve iletişim alanındaki gelişmeleri tespit etmek amacıyla bu alandaki istatistiki (ikincil) veriler TÜİK'ten temin edilmiştir. Çalışma

kapsamında bilgi ve iletişim alanlarında ülkemizdeki genel profilini görmek amacıyla 2009-2023 yıllarına ait veriler tablo halinde verilerek artış veya azalışlar tespit edilmiştir. Buna neden olan faktörler hakkında yorumlama yapılarak çözüm önerilerinde bulunmaktadır. Çalışma kapsamında elde edilen veriler doğrultusundaki bulgular aşağıda maddeler halinde sunulmaktadır:

- Bilgi ve iletişim alanındaki girişimci sayısında 2009-2022 dönemlerinde artma yaşarken yıl bazında istikrarlı olmadığı tespit edilmektedir. Bu durumun, yıl içerisinde hükümetin sektöre yönelik izlediği politikalar ve ekonomik alanda yaşanan konjonktürel dalgalanmalar nedeniyle olduğu söylenebilir.
- Sektörün ülke genelindeki payı incelendiğinde % 1 olduğu görülmektedir. Bilgi ve iletişimin çok önemli olduğu şu günlerde yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.
- Sektörün ülke ekonomisine olan katkısında sürekli artış olduğu gözlemlenmektedir. Bir önceki yıla göre en fazla artış 2022’ de yaşanmıştır.
- Bilgi ve iletişim sektörünün üretim değeri ülke genelinde % 3’tür. Çalışma kapsamında ele alınan ülkeler (İsrail: 5,56; Kore: 4,93 vb.) göz önünde bulundurulduğunda ülke genelinde bilgi ve iletişim alanındaki payı yeterli seviyede değildir.
- Bilgi ve iletişim sektöründeki çalışan sayısı her yıl artmaktadır. Ancak toplam çalışan sayısındaki payının % 1 olduğu göz önünde bulundurulduğunda gereken önemin verilmediği sonucuna varılabilir.
- Sektörün hizmet ciro endeksi yıl bazında sürekli olarak artmaktadır.

Genel olarak bilgi ve iletişim alanında ülkemizde gelişmeler yaşanmaktadır. Ancak yıl bazında sektörde yaşanan artışla diğer ülkelerden daha az seviyede olduğu söylenebilir. Özellikle hükümetin bu alanda yaşanacak girişimlerin teşvik ve sübvansiyon gibi araçlarla teşvik edilmelidir. Ayrıca ulusal çapta faaliyet yapan firmalarında da ÇUŞ’lerle rekabet etmelerini sağlamak amacıyla belli bir dönemde korumacı politikalar izlenmelidir.

8. SUMMARY

Regardless of the development level of the country, one of the main problems is that there are not enough employment opportunities for individuals between the ages of 15-64 within the country. For this reason, countries have developed many policies on this issue. Although there are countries that are successful in this regard, a common policy that causes the

same success in every country has not been determined. This causes many studies in this field and causes it to gain a dynamic structure.

Keeping up with new developments in the field of information and communication, the impact of which we feel more in the globalizing world, and increasing the number of jobs in this field have a positive impact on countries. Because countries with active information and communication channels provide competitive advantage in all areas. In this context, the study aims to provide information about the current situation by considering statistical data on the variables related to the field of information and communication in our country and to determine the policies that need to be made in this field.

In the study, first of all, the number of entrepreneurs operating in this field in our country was obtained from secondary data sources obtained from TÜİK. In this respect, the study conducted research according to the quantitative method. Although there was an increase in the number of entrepreneurs between 2009 and 2022, when the increases/decreases compared to the previous year were examined, it was determined that the number of entrepreneurs did not show a stable increase. The reasons for this instability can be attributed to the fact that the government's policies in the field of information and communication vary from year to year and the fluctuations in the economic conjuncture. Another variable is the sector's share in the country's economy. Its share seems to be 1%. This rate may be considered low in developing economic structures. The sector's contribution to the country's economy is around 3% on average over the years. It is at a low level considering developed countries.

When the variables considered to determine the general outlook of our country are evaluated in general, it can be said that although there are no developments in this field on a yearly basis in our country, it is not at a sufficient level. Therefore, the government should use tools such as incentives and subsidies to increase investments in this field. In the long term, it should gain a competitive advantage by branding in this field.

9. KAYNAKLAR

- Akay, H. (2023). Kalkınma planlarındaki gençlik politikaları üzerinden genel bir değerlendirme. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 6 (4), 1278-1297. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mana/issue/82512/1347889>
- Çarkçı, A. (2007). *Yerel kalkınmada KOBİ'lerin rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Başkanlığı Tez Tarama Merkezi veri tabanından erişildi (221749)

- Doğan, A. (2023). Türkiye örneğinde kalkınmanın yapı taşları olarak kamu iktisadi teşebbüsleri. *Turkish Research Journal of Academic Social Science*, 6 (2), 147-153. Erişim Adresi: <http://www.turkishsocialscience.com/en/pub/issue/82394/1383896>
- Gant, F. (2006). The concept of development administration. *Comparative Public Administration: The Essential Readings, Research in Public Policy Analysis and Management*. E. Otenyo, N. S. Lind (Editors). JAI Pres. Oxford, 15, 257–285. Erişim Adresi: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2599289>
- Kadanalı, E. ve Yazgan, Ş. (2012). Kırsal turizmin ekonomik-sosyal ve çevresel etkileri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (23), 97-100. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmusekad/issue/10213/125513>
- Karataş, M. ve Çetinkaya, E. (2010). İktisadi kalkınma sürecinde beşeri sermayeye ilişkin bir inceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (3), 29-55. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/181729>
- Keskin, A. (2016). Yerel kalkınmada yerel yönetimlerin rolü: Turizm örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30 (1), 143-154. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/315495>
- Kılıçoğlu, İ. (2018). *Yerel kalkınmada turizm sektörünün rolü ve Bartın ili örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Yükseköğretim Başkanlığı Tez Tarama Merkezi veri tabanından erişildi (514856)
- Mesci, M. ve Dönmez, G. (2016). Turizmin bölgesel kalkınma ve yerel halk üzerindeki etkisi: Mudurnu örneği. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (2), 21-49. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/526932>
- Özbek, Z. (2008). Kobi'lerin Türk ekonomisine etkileri. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 31 (8), 49-57. Erişim Adresi: <https://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi31/Zerrin%20ozbek.pdf>
- Polat, G. (2019). Hastane harcamalarının yerel kalkınmaya etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 5 (1), 1-15. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/749861>
- Sayın, M. (2006). Yerel ekonomik kalkınma modeli olarak gap-gidem projesi. TEPAV, 2006. Erişim Adresi: https://www.tepav.org.tr/sempozyum/2006/bildiri/bolum5/5_3_sayin.pdf
The World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/GB.XPD.RSDV.GD.ZS> (E.T.: 18.01.2024).
- Topkaya, Ö. (2015). Yerel kalkınma stratejilerinin istihdamı artırma ve kayıtdışı istihdamı azaltmadaki rolü. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29 (4), 645-658. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30614>
- Tunçsiper, B. ve Ö. Yılmaz, G. (2009). Yerel ekonomik kalkınma sürecine turizm

- sektörünün etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 53-64. Erişim Adresi: file:///C:/Users/Dell/Downloads/Tunsiper-Yılmaz-2009.pdf
- Tutar, F. ve Demiral, M. (2007). Yerel ekonomilerin yerel aktörleri: Bölgesel kalkınma ajansları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2 (1), 65-83. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/oguiibf/issue/56507/785834>
- TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre çalışanlar sayısı, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (E.T.: 14.01.2024).
- TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre girişim sayısı (2009-2022), <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (E.T.: 14.01.2024).
- TÜİK, Ekonomik faaliyetlere göre üretim değeri, 2009-2022, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (E.T.: 14.01.2024).
- TÜİK, Hizmet Ciro Endeksi (2015=100), 2009-2023, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ticaret-ve-hizmet-115&dil=1> (E.T.: 14.01.2024).
- Tüylüoğlu, Ş. ve Çeştepe, H. (2004). Kalkınma teorilerinin temelleri ve gelişimi. *Kalkınma Ekonomisi: Seçme Konular*, S. Taban ve M. Kar (Editör), Ekin Yayınevi, Bursa, 27-69.
- Yıldız, E. (2010). Meslek yüksekokullarının yerel ekonomiye katkıları: Babaeski meslek yüksekokulu örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2), 87-102. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trakyasobed/issue/30222/326314>

Çalışma Beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ilişkilerimin bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederim.

Destek ve teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

